

ANTONIJA HABJAN-KRIZAJ

INTERESNA PODROČJA UČENCEV, ŽELJE IN MOTIVI ZA IZBIRO POKLICA

Kaj oblikuje, kaj kristalizira poklicno odločitev mladega človeka v času, ko namerno sistematično še ne vplivamo nanj? Kateri so vzgibi, zaradi katerih dekle reče: »Medicinska sestra bom« in fant: »Mizar bom«? Koliko vplivamo na odločanje naših otrok, če smo starši, in na odločanje mladih, če smo učitelji ali strokovnjaki? Ali smo kot odrasli res tudi nekje v tistem svetu, v katerem se mladi človek razvija, giblje in načrtuje svojo prihodnost? Kaj je razlog, da se mladi človek premisli, preusmeri, da mu postane drug poklic privlačnejši, vrednejši? Koliko časa otrok, učenec razmišlja predvsem iz svojega subjektivnega izhodišča in kdaj začne upoštevati tudi realne možnosti? Kako razmišlja o svojih sposobnostih, svojem značaju za izbrani poklic? Se v glavah mladine res dogaja to, kar domnevamo mi, ali so pota izbire drugačna in zato razhajanje generacij še večje?

Kaj pa razlika med fanti in dekleti? O katerih poklicih razmišljajo eni in drugi? Razmišljajo o istih poklicnih področjih? So razmišljanja deklet in fantov podobna ali različna? So razlogi za izbiro poklica v tem času (starost 13—14 let primarni ali že nastopajo sekundarni? So med fanti in dekleti enaki ali različni?

Predstavitev vprašalnika

Vprašalnik poskuša ugotoviti interesno usmerjenost, poklicne želje in motive za izbiro poklica v času, ko so učenci v svojih razmišljanjih o poklicih še sorazmerno svobodni: razmišljajo, ne da bi bil vpliv »zunanjih faktorjev odločanja« že sistematično prisoten. Doslej v šoli še ni posebnih prosvetljevalnih akcij o šolah, poklicih, možnostih zaposlitve, o notranjih osebnih razlogih za izbiro poklica . . . Prednosti in slabosti različnih poklicev so spoznavali naključno iz svojega domačega in širšega okolja, mogoče delno že tudi iz svojih lastnih izkušenj.

S prvim vprašanjem vprašalnika: »Kateri poklici, misliš, da bi ti najbolj ustrezali?« smo ugotavljali, katera interesna področja privlačijo fante in katera dekleta. Ista? Različna? Zanimala nas je tudi izrazitost oziroma razpršenost interesnih področij. Izmed osmih področij so izbirali tri, ki so jih stopnjevali. Upoštevali smo prvi izbor.

V drugem vprašanju: »O katerih poklicih največ razmišljaš?« smo dobili konkretna imena poklicev, na katere mislijo. Tudi tu nas je zanimala enakost ali različnost glede na spol. Učenci so po vrsti navedli tri najljubše poklice. Upoštevali smo poklic na prvem mestu.

Tretje vprašanje: »Zakaj te veseli ta poklic?« smo izvedeli motive za izbiro poklica. Zanimalo nas je, ali se motivi med fanti in dekleti za izbiro poklica

VPRAŠALNIK ZA UČENCE 7. RAZREDOV

Priimek in ime:, rojstni datum:

Osnovna šola:, razred:

1. kateri poklici misliš, da bi ti najbolj ustrezali /izberi tri najljubše in jih označi s številkami od 1 do 3/?

- poklici, kjer je treba delati z ljudmi in vplivati nanje
- poklici, v zvezi s stroji in drugimi tehničnimi napravami
- poklici, kjer je treba znati organizirati in razporejati delo
- poklici, kjer se posvečamo skrbi za sočloveka
- poklici, kjer ustvarjaš in presojaš lepe stvari
- poklici, kjer je treba mnogo brati in se pisno izražati
- poklici, ki jih opravljaš na deželi ali v naravi
- poklici, kjer je treba mnogo razmišljati in študirati

2. O katerih poklicih največ razmišljaš?

1.
2.
3.

3. Zakaž te veseli ta poklic?

a/ v prostem času se ukvarjam s konjički, ki so v zvezi s tem poklicem	DA	NE	VEM	NE
b/ sodim, da sem dovolj sposoben za opravljanje tega poklica	DA	NE	VEM	NE
c/ sodim, da po svojem značaju ustrezam za ta poklic	DA	NE	VEM	NE
d/ moj šolski uspeh ustreza zahtevam tega poklica	DA	NE	VEM	NE
e/ všeč so mi predmeti, ki so pomembni za ta poklic	DA	NE	VEM	NE
f/ ta poklic mi svetujejo starši	DA	NE	VEM	NE
g/ ta poklic mi svetujejo ljudje, ki delajo v njem	DA	NE	VEM	NE
h/ prijatelj oz. sošolec se odloča za ta poklic	DA	NE	VEM	NE
i/ ta poklic poznam iz filmov, RTV ali knjig	DA	NE	VEM	NE
j/ poklic poznam iz neposrednega opazovanja	DA	NE	VEM	NE
k/ ta poklic je ugleden in spoštovan	DA	NE	VEM	NE
l/ ta poklic daje dobre možnosti zaposlitve	DA	NE	VEM	NE
m/ poklic daje priliko za dober zaslužek	DA	NE	VEM	NE
n/ poklic nudi dobre možnosti napredovanja	DA	NE	VEM	NE
o/ za ta poklic bom imel možnost dobiti štipendijo	DA	NE	VEM	NE

V, dne 1984

razhajajo ali pokrivajo. Pri vsakem izmed petnajstih motivov so učenci podčrtali en odgovor: »DA«, »NE« ali »NE VEM«. Obdelali smo odgovore »DA«, torej pozitivne motive za izbiro poklica.

Predstavitev populacije

Vprašalnik smo dali vsem učencem 7. razredov šol v občini Škofja Loka: Peter Kavčič Šk. Loka, Cvetko Golar Trata, OŠ Prešernove brigade Železniki, Ivan Tavčar Gorenja vas in OŠ Padlih prvoborcev Žiri. To je generacija, ki je obiskovala 7. razred v šolskem letu 1983/84 in končuje osnovno šolo 1984/85. Mnenja smo, da so želje in motivi za poklic še sorazmerno »čisti«. Prednosti in slabosti različnih poklicev so učenci doslej sprejemali naključno iz svojega domačega, šolskega in širšega družbenega okolja. Ko zvedo (to je v osmem razredu), kolikšno število mest je na razpolago v šolah, kako so nekatere šole prezasedene, oddaljene, »težke« — in ko potem soočijo svoj uspeh, svoje osebne lastnosti, zdravje, lokalne bivanjske razmere z možnostmi uresničitve, prihaja do zamenjave, spremembe namere in vključitve. (Tabela 1).

V naši analizi smo obravnavali 569 učencev, od tega jih končuje 8. razred 510. Fantov je nekaj nad polovico, 51,49 %, deklet pa 48,51 %; populacija je 10 % manjša kot prejšnje šolsko leto. Izrazit upad je zlasti v Železnikih, kjer je to leto 30 % manj učencev.

Tabela 1: Predstavitev populacije glede na spol, število in osnovno šolc.

Šola Spol	PK		CG		ŽE		GV		ŽI		SKUPAJ	
	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%
moški	117	53,91	36	42,35	47	57,31	55	52,88	38	46,91	297	51,49
ženske	100	46,09	49	57,65	35	42,69	49	47,12	43	53,09	276	48,51
SKUPAJ:	217	100	85	100	82	100	104	100	81	100	569	100

Pojasnitev rezultatov

Osnovna interesna usmerjenost fantov je tehnika: skoraj dvema tretjinama fantov je delo s stroji in tehničnimi napravami najprivlačnejše. Sledi veselje za delo v naravi. Na tretjem mestu pa jih veselijo področja, kjer je treba delati z ljudmi in vplivati nanje. Četrto mesto zavzemajo področja, kjer je treba razporejati in organizirati delo. V prvih treh področjih najdemo že devet desetih fantov, za samo tehniko pa se zanima že 60 % vseh fantov (Tabela 2).

Dekleta izražajo predvsem večjo razpršenost interesov: na prvo in najbolj zastopano mesto (40 % deklet) postavljajo področja, kjer je treba delati z ljudmi in vplivati nanje. Sledijo področja presojanja in ustvarjanja lepih stvari in nato področja, kjer je potrebna skrb za ljudi. Pomemben delež interesov predstavlja tudi veselje za delo na deželi ali v naravi. Šele z dodatnim interesnim področjem: veselje za organizacijo in razporejanje dela dosegajo dekleta isti delež kot fantje v treh interesnih področjih (Tabela 3).

Iz tega sledi: fantje in dekleta izražajo v osnovi različno interesno usmerjenost. Fantje so prvenstveno usmerjeni k stvarjem (tehnika), dekleta k ljudem. Interesna usmerjenost fantov je tudi izrazitejša: ogromno jih je navdušenih za tehniko in naravo. Dekleta pa so v manjših deležih navdušena za več interesnih področij.

O katerih poklicih največ razmišljajo? (Tabela 4). Fantje skladno z interesnimi področji navajajo v ogromni večini poklice, ki so očitno po njihovem mnenju vezani na tehniko: kovinsko predelovalne poklice omenja kar 50 % fantov, sledijo poklici v elektro stroki (15 %) in nato poklici v lesni stroki 13 %. Pomemben je tudi delež želja za poklice v agroživilstvu. Te štiri stroke obsegajo 80 % želja vseh fantov.

Dekleta razmišljajo — spet skladno s tabelo 3 — o več poklicih kot fantje. Največji delež (22 %) jih razmišlja o pedagoških poklicih, sledijo poklici tekstilne stroke (13 %), nato poklici iz zdravstva (10 %) in poklici iz družboslovja (9 %). Na petem mestu so jim privlačni poklici iz agroživilstva. Vendar je v teh petih področjih zajetih šele polovica dekliških želja.

V konkretnih željah se fantje odločajo za sorazmerno ozek krog poklicev, ki so praktično vsi vezani na najljubše interesno področje: tehniko. Dekleta imajo večji razpon poklicnih želja: pedagoški poklici, poklici v zdravstvu in družboslovju se vežejo na področja dela z ljudmi in skrbi, zanje. Mogoče so poklici v tekstilni stroki tisto, kjer dekleta izražajo svojo usmerjenost ali željo po presojanju in ustvarjanju lepega. Sicer pa so po majhnih deležih porazdeljena še na mnogo različnih poklicev.

Motivom za izbiro poklica smo se skušali približati z vprašanjem »Zakaj te veseli ta poklic?« Ob različni osnovni usmerjenosti fantov in deklet, ob

Tabela 2: Preglednica za fante, glede na šolo, delež interesnih usmerjenosti in rang

Osnovna šola	Interesna področja		PK	CG	ŽE	GV	ŽI	SKUPAJ	Rang			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%				
.... z ljudmi in vplivati nanje	7	5,98	4	11,11	4	8,52	3	5,45	20	6,82	3	
.... s stroji in drugimi tehn. napravami	63	53,84	19	52,78	28	59,57	37	67,28	32	84,21	179	61,09
.... org. in razporejati delo	6	5,13	1	2,78	2	4,25	1	1,82	10	3,42	4	
.... skrb za sočloveka	1	0,86	1	2,78	1	2,13	1	1,82	5	1,70	7	
.... ustv. in presojsš lepe stvari	3	2,56	2	5,55	1	2,13	2	3,63	8	2,74	5,5	
.... brati in se pisno izražati	1	0,86							1	0,34	8	
.... na deželi ali v naravi	29	24,79	9	25,00	10	21,27	10	18,18	58	19,79	2	
.... razmišljati in študirati	5	4,27					1	1,82	8	2,74	5,5	
.... neveljaven vprašalnik	2	1,71			1	2,13			1	2,63	4	1,36
SKUPAJ:	117	100	36	100	47	100	55	100	38	100	293	100

Tabela 3: Preglednica za dekleta, glede na šolo, delež interesnih usmerjenosti in rang

Osnovna šola	Interesna področja		PK	CG	ŽE	GV	ŽI	SKUPAJ	Rang			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%				
.... z ljudmi in vplivati nanje	34	34,00	16	32,66	14	40,00	22	51,16	112	40,57	1	
.... s stroji in drugimi tehn. napravami	5	5,00	1	2,04	2	5,72	1	2,04	3	6,98	12	4,36
.... org. in razporejati delo	7	7,00	9	18,37	1	2,86	1	2,04	1	2,33	19	6,88
.... skrb za sočloveka	15	15,00	11	22,45	5	14,29	7	14,29	3	6,97	41	14,86
.... ustv. in presojsš lepe stvari	19	19,00	3	6,12	6	17,14	5	10,20	10	23,26	43	15,59
.... brati in se pisno izražati	3	3,00	1	2,04	1	2,85			2	4,65	7	2,53
.... na deželi ali v naravi	12	12,00	6	12,24	6	17,14	6	12,25	2	4,65	32	11,59
.... razmišljati in študirati	5	5,00	2	4,08			2	4,08			9	3,26
.... neveljaven vprašalnik							1	2,04			1	0,36
SKUPAJ:	100	100	49	100	35	100	49	100	43	100	276	100

Tabela 4: Preglednica po osnovnih šolah in usmeritvah, za fante in dekleta

Šola Usmeritev	FK		CG		ŽE		GV		ŽI		SKUPAJ:					
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M		Ž		VSI	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
agroživilstvo	6	9	3	4	7	2	5		1		21	7,17	16	5,80	37	6,50
gozdarstvo	5		1				2				8	2,84			8	1,40
rudar.+geol.		1	1								1	0,34	1	0,36	2	0,35
metalurgija																
kem.,farm.,gumar.																
in nekovine	2	6	3				1		1		2	0,68	11	3,98	13	2,28
kov.-predel.	44		16		22	2	26		26	3	134	45,74	5	1,82	139	24,42
elektro	24	2	7	1	6	6	2	1	5		44	15,02	4	1,46	48	8,43
gradb.	3		1	1	1	1	3		1		9	3,07	1	0,36	10	1,75
lesna	15	2	2		8	1	14		1		40	13,65	3	1,08	43	7,55
tisk.+papir.	1	5		2				1			1	0,34	8	2,90	9	1,58
tekstil		13		4		6		10	2				38	13,77	38	6,69
usnarstvo	1	1	1					2	2		1	0,34	5	1,81	6	1,05
promet.+zveze		3		3			3	3	2				9	3,27	9	1,58
blag.+den.promet	1	3	1	1	2	1	2	1	4	3	1,02	17	6,16	20	3,51	
gost.+turizem	2	1	1	1	1	1	1	2	1	5	6	2,05	14	5,07	20	3,51
zdravstvo	1	14	4	5	4	4	2	5	2	1	0,34	29	10,51	30	5,27	
kultura	1	4		2		2		10	1		1	0,34	9	3,26	10	1,75
pedagoška		22	3	13	10			10	6	3	3	1,02	61	22,10	64	11,25
družboslovna	3	11		4		3		3	3	3	1,02	24	8,69	27	4,75	
narav.-matematična	1			1					1	1	0,34	2	0,72	4	0,73	
osebne storitve		2		1		2	1	1	1	3	1	0,34	9	3,26	10	1,75
mornar, pilot, vojak,																
miličnik	5						1		1	4	2,40			7	1,23	
zaposl.		1			1			5			1	0,34	10	3,62	11	1,94
nevelj.	2				1				1	4	4	1,36			4	0,73
SKUPAJ:	117	100	36	49	47	35	55	49	18	43	293	100	276	100	569	100

različni izrazitosti te usmerjenosti pa nas zanima, ali so tudi motivi za izbiro poklica različni.

Ugotovili smo (Tabela 5, Tabela 6), da imajo fantje v povprečju 10% več »DA« odgovorov. Mogoče kaže to na njihovo večjo samozavest? Druga in bistvena zanimivost pa je, da se motivi fantov in deklet presenetljivo pokrivajo. Od petnajstih možnih motivov:

- a) v prostem času se ukvarjam s konjički, ki so v zvezi s tem poklicem;
- b) sodim, da sem dovolj sposoben za opravljanje tega poklica;
- c) sodim, da po svojem značaju ustrezam za ta poklic;
- d) moj šolski uspeh ustreža zahtevam tega poklica;
- e) vseč so mi predmeti, ki so pomembni za ta poklic;
- f) ta poklic mi svetujejo starši;
- g) ta poklic mi svetujejo ljudje, ki delajo v njem;
- h) prijatelj oz. sošolec se odloča za ta poklic;
- i) ta poklic poznam iz filmov, RTV ali knjig;
- j) poklic poznam iz neposrednega opazovanja;
- k) ta poklic je ugleden in spoštovan;
- l) ta poklic daje dobre možnosti za zaposlitev;
- m) poklic daje zaslužek;
- n) poklic nudi dobre možnosti za napredovanje;
- o) za ta poklic bom imel možnost dobiti štipendijo;

— se kar pet prvih motivov prekriva. Tako zaradi nazornosti predstavimo prve najmočnejše pozitivne motive za izbiro poklica:

1. vseč so mi predmeti, pomembni za ta poklic;
2. poklic poznam iz neposrednega opazovanja;
3. v prostem času se ukvarjam s konjički, ki so v zvezi s tem poklicem,

Tabela 5: Preglednica motivov za izbiro poklica za fante 7. r. po šolah in deležih

Osnovna šola	Vprašanje - motiv		PK		CG		ŽE		GV		ŽI		SKUPAJ:		Rang
			štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	
a/	v prostem času se ukvarjam s konjički, ki so v zvezi s tem poklicem		72	61,53	25	69,44	27	57,45	42	76,36	28	73,68	194	66,21	3
b/	sodim, da sem dovolj sposoben za opr. tega poklica		79	67,52	21	58,33	24	51,06	26	47,27	17	44,74	167	56,99	5
c/	sodim, da po svojem značaju ustrezam za ta poklic		80	68,37	21	58,33	25	53,19	33	60,00	24	63,16	183	62,45	4
č/	moj šolski uspeh ustreza zahtevam tega poklica		30	25,64	16	44,44	14	29,79	25	45,45	17	44,74	102	34,81	10
d/	všeč so mi predmeti, ki so pomembni za ta poklic		82	70,08	30	83,33	33	70,21	42	76,36	29	76,31	216	73,72	1
e/	ta poklic mi svetujejo starši		38	32,48	6	16,66	13	27,66	26	47,27	16	42,10	99	33,79	12
f/	ta poklic mi svetujejo ljudje, ki delajo v njem		36	30,77	8	22,22	9	19,15	13	23,63	8	21,05	74	25,25	14
g/	prijatelj oz. sošolec se odloča za ta poklic		21	17,95	6	16,66	11	23,40	7	12,72	6	15,79	51	17,40	15
h/	ta poklic poznam iz filmov, RTV ali knjig		58	49,57	16	44,44	16	34,04	21	38,18	10	26,31	121	41,29	9
i/	poklic poznam iz neposrednega opazovanja		74	63,25	29	80,55	29	61,70	40	72,72	26	68,42	198	67,57	2
j/	ta poklic je ugleden in spoštovan		42	35,90	14	38,88	10	21,27	14	25,45	16	42,10	96	32,76	13
k/	ta poklic daje dobre možnosti zaposlitve		56	47,86	21	58,33	17	36,17	27	49,09	23	60,52	144	49,14	6
l/	poklic daje priložnost za dober zaslužek		52	44,44	22	61,11	18	38,50	26	47,27	19	50,00	137	46,76	8
m/	poklic nudi dobre možnosti napredovanja		61	52,14	18	50,00	11	23,40	26	47,27	23	60,52	139	47,44	7
n/	za ta poklic bom imel možnost dobiti štipendijo		41	35,04	16	44,44	10	21,27	17	30,90	17	44,74	101	34,47	11
štev. učencev			117		36		47		55		38		293		
% "DA" odgovorov			46,83		49,81		37,87		46,66		48,94		46,00		

Tabela 6: Preglednica motivov za izbiro poklica za dekleta 7. r. po šolah in deležih

Osnovna šola	Vprašanje - motiv		PK		CG		ŽE		GV		ŽI		SKUPAJ:		Rang
			štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%			
a/	v prostem času se ukvarjam s konjički, ki so v zvezi s tem poklicem		64	64,00	27	55,10	24	68,57	21	42,86	27	62,79	163	59,05	3
b/	sodim, da sem dovolj sposoben za opr. tega poklica		54	54,00	22	44,90	18	51,43	25	51,02	22	51,16	141	51,08	5
c/	sodim, da po svojem značaju ustrezam za ta poklic		54	54,00	25	51,02	12	34,28	31	63,26	21	48,84	143	51,81	4
č/	moj šolski uspeh ustreza zahtevam tega poklica		38	38,00	12	24,49	13	37,14	22	44,90	23	53,49	108	39,13	6
d/	všeč so mi predmeti, ki so pomembni za ta poklic		79	79,00	35	71,43	25	71,43	32	65,30	22	51,16	193	69,93	1
e/	ta poklic mi svetujejo starši		26	26,00	17	34,28	11	31,43	20	40,81	9	20,93	83	30,07	10
f/	ta poklic mi svetujejo ljudje, ki delajo v njem		20	20,00	9	18,37	12	34,28	13	26,53	8	18,60	62	22,46	11
g/	prijatelj oz. sošolec se odloča za ta poklic		14	14,00	5	10,20	6	17,14	5	10,20	7	16,28	37	13,40	15
h/	ta poklic poznam iz filmov, RTV ali knjig		36	36,00	15	30,61	10	28,57	17	34,69	9	20,93	87	31,52	9
i/	poklic poznam iz neposrednega opazovanja		62	62,00	30	61,22	18	51,43	32	65,30	32	74,42	174	63,04	2
j/	ta poklic je ugleden in spoštovan		37	37,00	26	53,06	12	34,28	13	26,53	16	37,21	104	37,68	7
k/	ta poklic daje dobre možnosti zaposlitve		19	19,00	13	26,53	5	14,28	14	28,57	9	20,93	60	21,73	12
l/	poklic daje priložnost za dober zaslužek		15	15,00	16	32,65	3	8,57	7	14,28	8	18,60	49	17,25	13
m/	poklic nudi dobre možnosti napredovanja		35	35,00	15	30,61	12	34,28	16	32,65	11	25,58	89	32,74	8
n/	za ta poklic bom imel možnost dobiti štipendijo		12	12,00	12	24,49	4	11,43	12	24,49	5	11,63	45	16,30	14
štev. učencev			100		49		35		49		43		276		
% "DA" odgovorov			37,66		37,96		35,23		38,03		35,50		37,14		

4. sodim, da po svojem značaju ustrezam za ta poklic;
5. sodim, da sem dovolj sposoben za opravljanje tega poklica.

Za izbiro poklica je ne glede na spol najpomembnejša vsečnost šolskega uspeha, mogoče to pomeni, da učitelj prvi in najpomembneje vzbuja interes za poklic s privlačno posredovanim predmetom. Mogoče daje to slutiti, kako pomembno vlogo igra pri poklicni želji učitelj!?

Tudi drugi najpomembnejši motiv je fantom in dekletom skupen: »Poklic poznam iz neposrednega opazovanja.« Za stvar ali poklic se ogrejemo, če ju poznamo, doživljamo konkretno in neposredno. Neposredno doživljanje vzbuja privlačnost!

Tretji najverjetnejši razlog (spet enak za fante in dekleta), da postaneta delo ali poklic privlačna, pa je ukvarjanje s stvarmi, dejavnostmi, ki na poklic spominjajo: V bistvu gre tu in tam za doživljanje »v živo«!

Simona Kržišnik, OS P.
Kavčič (6a): »Operacija«,
linorez, 1976

Tudi četrti motiv združuje fante in dekleta, oboji so mnenja, da je prav, če so po svojem značaju ustrezni za to, kar izbirajo. Zanimivo, da je značajska ustreznost že v teh letih razsodnik za dobro izbiro poklica.

Tudi peti motiv nastopa pri vseh enotno: učenci in učenke so mnenja, da so za dobro izbiro poklica pomembne ustrezne sposobnosti.

V ostalih motivih se razhajajo. Malo so jim pomembne odločitve sošolcev in prijateljev. Malo so jim pomembni nasveti strokovnjakov in staršev (ne nasvet, zgled je važen!), prav tako uglednost poklica še ne igra vloge pri izbiri. Prav tako še ni pomembna niti možnost štipendije (dekleta!) niti dober zaslužek niti možnost zaposlitve... Vpliv staršev na izbiro poklica je za fante na dvanajstem mestu, za dekleta na desetem, torej za oboje malo pomemben. Otrok poklica staršev neposredno praktično ne doživlja več — če ni mati ravno učiteljica ali oče kmet. Poklici staršev so otrokom oddaljeni in neznani. Pogosta je tudi izjava otrok: »Starši mi prepuščajo odločitev.« Starši ne silijo kot nekoč otroka v nek poklic, pač pa mu z zavarovalnim in ugodnim družinskim gnezdom, z zaupanjem v otroka, z razumevanjem in življenjskim optimizmom dajejo tisto zrelost, s katero se bo zmožen sam pravilno odločiti, in tisto notranjo trdnost, s katero bo premagoval življenjske probleme in stiske.

Poglavje o motivih daje zanimive ugotovitve o različnosti in enakosti človeške narave. Glede na spol, ki pomeni največjo možno razliko med dvema človekoma — je usmerjenost bistveno različna. Razlogi, nagibi, notranji vzroki za izbiro pa se pokrivajo. Zdi se, da so fantje v tem času bolj samozavestni ob zamišljanju svoje poklicne bodočnosti kot dekleta. Med motivi je najpomembnejša vsečnost za poklic, sledi značajska ustreznost in sposobnosti. Neverjetno zanimiva presoja pri tako mladih ljudeh. — V tem času so očitno še pomembni primarni motivi. Sekundarni (možnosti štipendiranja, zaposlitve, dobrega zaslužka) motivi jih še ne obremenjujejo in jim še ne zastirajo presoje in ne spreminjajo odločitve. Seveda se bo to marsikdaj zgodilo...

Z vprašalnikom smo želeli »označiti ptico, ki še svobodno leta, ki sama, še neobremenjeno določa smer poti — ji skušali določiti lastnosti in ugotoviti vzgibe letenja...«

... ugotoviti še »čiste želje«. Dobili smo izrazito »čiste« odgovore: prave, notranje vzgibe za izbiro poklica, ki predstavlja za sodobnega človeka že kar pol aktivnega časa v življenju. Srečna poklicna odločitev pa pomeni že polovico zadovoljnega življenja. Verjamemo, da učenci slutijo pravo smer za svoje poklicno življenje!

Z a k a j ?

(sedanji razlogi za izbiro poklica)

Ker se zelo rada ukvarjam z dojenčki, me poklic babice posebno privlači. Ves prosti čas bi preživela z njimi. Imam namreč mlajšega bratca, ki sem ga resnično razvadila, ko je bil še čisto majhen. Najraje bi delala ob inkubatorju, na drugo mesto bi dala obiske po domovih in na tretje delo pri porodih in po-

Darka Kalan,
OŠ P. Kavčič (6 d):
»Računalništvo«,
linorez, 1977

rodnicah. Ta poklic si želim že od prvega razreda in mislim, da bi v njem lahko srečno živela. Za sedaj mi je največja skrb uspeh v šoli.

V. J.

Največ razmišljam o kmetijstvu. Veseli me že od malega. Pri naših sosedih, ki imajo kmetijo, sem vedno rad pomagal. Mnogokrat sem ušel k njim, da smo se odpeljali s traktorjem na polje ali na travnik. Sosed mi je rad dal traktor ali kak drug stroj, da sem ga peljal. To pa mi je bilo od vsega najbolj všeč.

K. F.

Rada bi bila učiteljica na vasi. Učila bi otroke, prvi razred slovenščino, računstvo, spoznavanje narave in družbe, učila bi jih spoštovanja do starejših in lepega vedenja.

Sedaj, ko je premalo topline v domovih in je marsikje pijančevanje, bi na nek način pomagala tudi staršem pri tem, kako nuditi otrokom čimveč ljubezni. Poskusila bi preprečevati grdo govorjenje, ki ga je vedno več. Poskusila bi otrokom nuditi upanje za življenje.

K. T.

Poklic orodjarja me zanima zato, ker sam lahko ustvarjaš neko stvar in jo tudi sam lahko presodiš. To delo zahteva znanje fizike, to pa je moj najljubši predmet. Delo je zanimivo pa tudi zaslužek je dober. V prostem času bom pa tudi doma lahko naredil kakšno stvar po svojem načrtu.

L. L.

Dobre strani računalništva so: Delovni pogoji, saj si v sobi. To je zanimiv poklic. Poklic prihodnosti. Odgovoren je. Dokaj hitro dobiš službo. Slabe strani: Zaradi odgovornosti lahko postaneš živčen ali pa imaš pogoste bolečine v glavi.

Za ta poklic sem se odločil, ker uživam, ko sedim za računalnikom. Rad tipkam in dobro znam tuj jezik. Tudi matematika mi gre dobro.

R. B.

Za poklic mizarja me je navdušil oče. Zato me lahko marsikaj takega, kar se ne bi naučil v šoli, nauči on. Doma ima delavnico in veliko strojev, na katere znam delati tudi že jaz. Privlačijo me lepi izdelki, ki jih zna narediti mizar. Delo je v vseh letnih časih in v vsakem vremenu pod streho in ni se bati, da bi bil kdaj moker ali da bi me zeblo. V tem poklicu razvijaš smisel za lepoto in tudi umetnost. V njem se tudi srečaš z veliko problemi in življenjskimi radostmi.

L. S.

Moj učni uspeh ni kaj dober, zato sem se odločila za delo v tovarni. Sama vem, da ne bom mogla delati kjerkoli, saj sem astmatična in ne prenesem lakov, barv, kemikalij in prahu, vendar bi se vseeno rada zaposlila. Šolanje naprej me ne veseli, saj sem iz hribovske vasi in bi morala zgodaj vstajati.

J. B.

Poklicni voznik bi bil zato, ker imajo dobre plače in spoznajo veliko sveta.

B. B.

Želim postati novinarka, ker rada berem, pa še zato, ker rada pišem. Ta poklic mi svetuje tudi očetov prijatelj, ki misli, da so moji spisi dobri. Rada sodelujem v literarnem krožku, ker se že tam počutim kot novinarka. Vendar pa ne verjamem, da bi me sprejeli, ker mislim, da bi morala najprej popraviti uspeh.

Tomaž Ravnikar,
OŠ P. Kavčič (8e):
»Klovni«, linorez, 1976

Ce premislim, imam največ možnosti, če grem na lesno šolo, ker bi sigurno dobila štipendijo in še službo.

G. N.

Za poklic kuharja se odločam predvsem iz izkušenj. Mama mi pusti, da iz kuharske knjige pripravim kosilo ali večerjo ali spečem kolače. Mama me pohvali. Tudi obiskovalci se čudijo, kako da mi uspe kaj takega. Razlog vsemu temu je praksa, ki jo opravljam kar doma.

Razmišljam tudi o poklicu kmeta ali mizarja. Od vsega tega pa najraje kuham.

Š. M.

Moj poklic bo ključavničar. Rad delam s stroji, zato sem se odločil za ta poklic. Tudi moj oče je ključavničar. Ker mu doma veliko pomagam, sem se od njega že veliko naučil. Zelo rad delam s kovinami, rad jih oblikujem. Mislim,

da bom dobil štipendijo, saj moje ocene niso tako slabe. Tudi zaposlitev v Selški dolini ni težko dobiti. Tega, v katero tovarno bi šel, še ne vem.

Š. J.

Gradbeništvo mi je všeč zato, ker zelo rad rišem skice, ki pridejo iz moje glave. Po mojem mnenju znam dobro razporediti prostore v hiši: kopalnica, dnevna soba, spalnica... Vem, da je še mnogo učenja pred mano, a si vseeno ne bom premislil.

Š. F.

Prvi stik z elektroniko sem imel v drugem razredu, bolj aktivno pa se ukvarjam z njo od četrtega razreda... Stric mi je iz tujine prinesel veliko elektronskih elementov, ki sem jih skoraj vse uničil in se pri tem tudi kaj naučil.

Pri nas so velike možnosti v tem poklicu, posebno pri razvijanju, kar me tudi najbolj veseli, saj je naša elektronika vsaj trinajst let za tujo. Sedaj popravljam kakšne radijske sprejemnike in delam ojačevalce. Veseli me popravljanje, zato bi rad delal na servisu ali bil privatnik.

M. G.

Mnogokrat sem poklic laborantke opazovala od blizu, to je poklic moje mamiče, zato je želja postala še večja. Tudi v šoli mi gre dobro pri kemiji in biologiji in mislim, da sta to glavna predmeta za ta poklic. Všeč mi je spoznavanje najrazličnejših kemičnih snovi, vse v zvezi s krvjo. Bolj mi je všeč ta poklic kot poklic kemika, saj je tu vložena tudi skrb in nega za človeka.

T. P.

Za poklic komercialnega tehnika sem se odločila zato, ker rada potujem in me to delo veseli. Predlagala mi ga je moja mami. O tem sva se mnogo pogovarjali. Mislim, da imam možnosti, saj sem učenka s prav dobrim in odličnim uspehom. Rada tudi trgujem. Mami mi je rekla, da sem za ta poklic res prava, saj skoraj vsakega »prinesem okrog«.

P. V.

Kot turistični vodič bi rada spoznala kraje po domovini in tujini. Obiskovanje in turiste bi rada seznanjala z naravnimi in kulturnimi značilnostmi krajev. Mislim, da je to zanimiv poklic, ker sodeluješ z ljudmi in naravo. Seveda je tu tudi ogromno težav, naj si bo s preskrbo ali organizacijo. Je tudi velika odgovornost do ljudi... Prav tako se mi zdi zanimivi poklici v turističnih ustanovah, kjer lahko uporabljaš znanje tujih jezikov. Vendar mene ne zanima prevajalstvo, pač pa uporabljanje tujih jezikov v pogovoru.

T. V.

Zusammenfassung

INTERESSENGBIETE DER SCHÜLER, WÜNSCHE UND MOTIVE FÜR DIE BERUFSWAHL

Die Autorin legt einen Fragebogen für sämtliche Schüler (293 Jungen, 276 Mädchen) der 7. Klasse von fünf Achtklassenschulen in der Gemeinde Škofja Loka für das Schuljahr 1983/84 vor. Der Fragebogen sucht die Interessenorientierung, die Berufswünsche und die Motive für die Berufswahl in der Zeitspanne festzustellen, da die Schüler in ihren Berufserwägungen noch verhältnismäßig frei sind.

Aus den Resultaten geht es hervor, daß die Jungen und die Mädchen eine im Grunde unterschiedliche Interessenorientierung zum Ausdruck bringen. Die Jungen sind vornehmlich auf Sachen (Technik) ausgerichtet, die Mädchen auf Leute. In ihren konkreten Wünschen entscheiden sich die Jungen für einen verhältnismäßig engen Kreis von Berufen, die sich praktisch alle an ihren beliebtesten Interessensbereich binden: die Technik (Metall-, Elektro-, und Holzfachgebiet). Bei den Mädchen ist das Gefälle der Berufswünsche größer: die pädagogischen, medizinischen und sozialwissenschaftlichen Berufe binden sich an die Bereiche der Arbeit mit Menschen und der Fürsorge für sie; die Textilbranchen sind vielleicht ein Beruf, wo die Mädchen ihre Orientierung oder ihren Wunsch nach der Beurteilung und dem Erschaffen des Schönen äußern.

Das Kapitel über die Motive bietet interessante Feststellungen über die Unterschiedlichkeit und die Gleichheit der menschlichen Natur. Was die Geschlechtsangehörigkeit anbelangt, ist die Orientierung wesentlich verschieden. Dagegen decken sich die Gründe, Motive, inneren Ursachen für die Wahl. Die Jungen scheinen in diesem Zeitabschnitt beim Planen ihrer beruflichen Zukunft selbstbewußter zu sein als die Mädchen. Unter den Motiven ist hingegen von größter Bedeutung das Gefallen am Beruf, es folgen die charakterliche Entsprechung und die Fähigkeiten. In dieser Zeitspanne sind für die Jugendlichen offensichtlich noch primäre Motive wichtig, sekundäre belasten sie noch nicht, vernebeln noch nicht ihre Beurteilung und ändern noch nicht ihre Entscheidung.